

Vastaus valtuustoaloitteeseen, Lasten kotihoidontuen kuntalisä Vihtiin

Sivistyslautakunta 13.06.2023 § 35
182/00.01.03.00/2023

Valtuustoaloitteen mukaan on käännettävä kivet ja kannot, että syntyvyys saataisiin Vihdissä nousuun. Valtuustoaloitteen mukaan yhtenä konkreettisenä keinona pitäisi kokeilla lasten kotihoidontuen kuntalisän palauttamista Vihtiin kuntaan.

Lapsiperheille on muodostettu kaksi erillistä järjestelmää alle 3-vuotiaan lapsen hoidon järjestämiseksi: varhaiskasvatus ja kotihoidontuki. Kotihoidontukijärjestelmässä on kaikilla lapsiperheillä käytössä oleva tukimuoto sekä mahdollisesti paikallinen tuki. Varhaiskasvatuksen järjestäminen kuuluu OKM:n tehtäviin ja sitä ohjaa Varhaiskasvatuslaki (2018/540) ja lasten kotihoidon tuki kuuluu STM:n tehtäviin ja sitä ohjaa Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1996/1128).

Lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Huoltajan saadessa alle 3-vuotiaasta lapsestaan kotihoidontukea, lapsi ei voi osallistua järjestettyyn varhaiskasvatukseen (sisältää sekä kunnallisen että palvelusetelillä tuotetun varhaiskasvatuspalvelun). Tällöin huoltajalle maksetaan tukea lapsen hoitamisesta kotona.

Kotihoidon tuki on kokonaisuudessaan kunnan kustantamaa tukea perheille, vaikka tuki maksetaankin Kelan toimesta. Lakisääteisten hoitorahan ja -lisän lisäksi kunta voi maksaa kuntalisää. Hoitoraha on yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 377,68 euroa/kk, muista perheen alle 3-vuotiasta 113,07euroa/kk sekä yli 3-vuotiaista, alle kouluikäisistä lapsista 72,66 euroa/kk kustakin. Tulosidonnainen hoitolisä on enintään 202,12euroa/kk ja sitä maksetaan vain yhdestä lapsesta. Kotihoidontuki lakkaa, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta.

Laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitys lasten ja perheiden hyvinvoinnille tunnustetaan aiempaa vahvemmin niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen kehitykselle ja myöhemmälle oppimiselle korostetaan yhä enemmän kansainvälisessä keskustelussa ja tutkimuksessa.

Kokonaisuutena tarkastellen kotihoidon tukemiseen liittyvät seikat ovat hyvin monimuotoisia. Yhteiskunnallinen kehityssuunta suosii varhaiskasvatuspalvelujen käyttöä. Valtion hallinnossa on pyrkimys huolehtia työvoiman saatavuudesta ja tätä on tuettu vuosittaisilla varhaiskasvatusmaksujen alentamisilla.

Kuten valtuustoaloitteessa todettiin, kotihoidon tuen käyttäjien sukupuolijakauma ei ole ongelmaton sukupuolten tasa-arvon kannalta. Tutkimusten perusteella voidaan todeta, että lasten hoitomuodon valinnat eroavat eri sosiaaliryhmien välillä. Kotihoidon tukea käyttävät pisimpään pienituloiset, matalasti koulutetut ja heikossa tai epävakaaassa työmarkkina-asemassa olevat äidit. Myös äidin maahanmuuttajatausta ja

yksinhuoltajuus ovat ennustaneet muihin äiteihin verrattuna pidempää kotihoidon tuen käyttöä. Kantaväestöön kuuluvat korkeasti koulutetut, suurempituloiset ja vakituisessa työssä olevat äidit taas käyttävät todennäköisemmin lyhyitä kotihoidon tuen jaksoja. Tutkimustiedon mukaan äitien työssäkäynti vähenee, kun kotihoidon tuen määrä kuntalisän myötä kasvaa. Tämä tulos osoittaa, että kuntalisien muutoksella on selvää vaikutusta äitien päätöksiin osallistua työmarkkinoille. Kotihoidon tuen kuntalisään liittyviä käytännön kysymyksiä ovat lisän suuruus, mahdolliset sisarkorotukset, tukeen oikeuttava lapsen ikä sekä tuen myöntämistä koskevat aikarajoitukset. Lisäksi kuntalisän käyttöönottoa varten tulisi laatia selkeät säännöt ja on tehtävä päätös siitä, poissuljetaanko yli 3-vuotiaiden sisarusten mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen. Samoin olisi ratkaistava se, hoidetaanko kuntalisän maksatus Kelan kautta vai kunnan omana toimintana. On huomioitava, että Kela hoitaa kotihoidontuen asiakaspalvelun ja päätöksenteon, mikäli tuki on Kelan järjestelmän mukainen. Jos Vihdissä olisi kuntalisään liittyviä omia ehtoja, on tukeen liittyvä asiakaspalvelu ja päätösprosessi maksatuksineen hoidettava omana toimintana. Jos tähän päädyttäisiin, että maksatus tehtäisiin omana toimintana, niin se puolestaan vaatisi varhaiskasvatuksen hallintoon lisää toimistosihteerien työpanosta.

Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen on edelleen kansainvälisesti vertaillen alhaista. Suomi poikkeaa merkittävästi muista Pohjoismaista, joissa osallistumisaste on maasta riippuen 94-98 %. Suomi jää osallistumisasteessa myös alle OECD-keskiarvon, joka on 87 %. Kuntalisästä päätettäessä tulisi huomioida myös ministeriön tahtotila varhaiskasvatukseen osallistumisen lisäämisestä.

Jos Vihdissä otetaan käyttöön kotihoidon tuen kuntalisä alle 3 -vuotiaiden lasten osalta, voidaan sillä ehkä vähentää jonkin verran varhaiskasvatuksen kysyntää. Kuntalisän tulisi olla riittävän suuri, jotta se luo perheille todellisen vaihtoehdon varhaiskasvatuspaikalle. Lisäksi kuntalisän maksaminen tulisi olla myös riittävän pitkäkestoista, että vanhemmat voivat luottavaisesti valita sen vaihtoehdoksi (esim. valtuustokausi). Kuntalisän käyttöönotto voi myös lisätä lakisääteisen kotihoidon tuen kustannuksia, jos nyt varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajat päätyisivät vaihtamaan lapsensa kotihoitoon.

Mikäli kuntalisä otetaan käyttöön Vihdissä, on huomioitava siitä aiheutuvat lisäkustannukset. Mikäli nykyisille kotihoidon tukea saaville, alle 3-vuotiaiden lasten perheille maksettaisiin kotihoidon tuen kuntalisää esimerkiksi 200,00 euroa/lapsi/kk, olisi kuukausikustannus 60 000,00 ja 250 euron lapsikohtaisella kuntalisällä kuukausikustannus olisi 75 000,00 ja 300 euron lisällä 90 000,00. Valtuustoaloitteessa otettiin kantaa siihen, että tilinpäätöksessä 2022 on säästöä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuista tullut 180 000 euroa ja tämä tulisi käyttää nyt lasten kotihoidon tuen kuntalisään. Tästä summasta on kuitenkin otettu vuoden 2023 talousarvioon pois 150 000 euroa, joten kyseistä summaa ei löydy varhaiskasvatuksen talousarviosta vuodelle 2023.

Esittelijä	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen
Ehdotus	Sivistyslautakunta päättää antaa valtuustoaloitteeseen esitystekstin mukaisen vastauksen ja toteaa, että vuoden 2023 talousarviossa ei ole varattu määrärahaa lasten kotihoidon tuen kuntalisään.
Käsittely	<p>Keskustelun kuluessa Joonas Kairajärvi esitti Heidi Seppälän kannattamana, että päätösehdotukseen lisätään seuraava kappale:</p> <p>Koska kuntastrategiassa esitettyjä tavoitteita asukasmäärän kasvamisessa ei ole saavutettu, selvitetään vuoden 2025 talousarviota valmistellessa mahdollisuutta houkutella kuntalisän avulla lisää perheitä muuttamaan Vihtiin.</p> <p>Asiassa tulee huomioida kunnan merkittävät investoinnit uusin tiloihin ja vireillä olevat osayleiskaavat kyliin.</p> <p>Sivistyslautakunta hyväksyi lisäyksen yksimielisesti.</p>
Päätös	<p>Sivistyslautakunta päättää antaa valtuustoaloitteeseen esitystekstin mukaisen vastauksen ja toteaa, että vuoden 2023 talousarviossa ei ole varattu määrärahaa lasten kotihoidon tuen kuntalisään.</p> <p>Koska kuntastrategiassa esitettyjä tavoitteita asukasmäärän kasvamisessa ei ole saavutettu, selvitetään vuoden 2025 talousarviota valmistellessa mahdollisuutta houkutella kuntalisän avulla lisää perheitä muuttamaan Vihtiin.</p> <p>Asiassa tulee huomioida kunnan merkittävät investoinnit uusin tiloihin ja vireillä olevat osayleiskaavat kyliin.</p>
Tiedoksi	Valtuusto